

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 188/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodennej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Frederikou Birkovou, advokátkou, Strojárska 11/C, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice (predtým Okresný súd Košice II) v konaní vedenom v súčasnosti pod sp. zn. K2-41C/173/2007 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 829/2014 z 20. mája 2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice (predtým Okresný súd Košice II) v konaní vedenom v súčasnosti pod sp. zn. K2-41C/173/2007 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou, doručenou ústavnému súdu 11. septembra 2023, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom mestského súdu (predtým okresného súdu) v konaní vedenom v súčasnosti pod sp. zn. K2-41C/173/2007.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je účastníčkou konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvoze manželstva. V sťažnosti opisuje priebeh napadnutého konania, z ktorého vyplýva, že vo veci samej už bolo aj právoplatne rozhodnuté rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Co/516/2015-1550 z 12. októbra 2016, ktorý však

bol zrušený nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 135/2020-50 z 19. augusta 2020. Po vrátení veci odvolaciemu súdu bolo právoplatne rozhodnuté na základe uznesenia odvolacieho súdu č. k. 11Co/176/2020-1836 z 27. októbra 2021, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a schválil súdny zmier. Sťažovateľka bola okresným súdom písomne vyzvaná 19. októbra 2022, aby doložila aktuálnu trhovú hodnotu vyporiadaných nehnuteľností na účel vyrubenia súdneho poplatku za konanie. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka z 23. marca 2023 jej uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok 614,65 eur, proti ktorému podala sťažnosť, v ktorej uplatnila námietku premlčania. Uznesením zo 17. apríla 2023 rozhodol o nároku na náhradu trov štátu (vo vzťahu k sťažovateľke v rozsahu 50 %, pozn.). Sťažovateľka podala proti tomuto uzneseniu odvolanie.

3. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľka je toho názoru, že okresný súd mal vyrubiť súdny poplatok za konanie v lehote troch rokov, odkedy nadobudol rozsudok vo veci samej právoplatnosť prvýkrát (rozsudok odvolacieho súdu č. k. 1Co/516/2015-1550 12. októbra 2016), t. j. v období od 29. novembra 2016 do 31. decembra 2019, a rovnako v tejto lehote mal rozhodnúť aj o trovách štátu. Keďže sa tak nestalo a okresný súd rozhodol o súdnom poplatku, ako aj nároku na náhradu trov štátu neskôr, bola nútená sa proti týmto rozhodnutiam brániť podaním príslušných opravných prostriedkov, o ktorých dosiaľ nebolo rozhodnuté, a preto vec nie je právoplatne skončená. Sťažovateľka si je vedomá skutočnosti, že o skoršom porušení jej práv na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v napadnutom konaní bolo už rozhodnuté nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 829/2014 z 20. mája 2015, preto svojou sťažnosťou napáda len postup okresného a mestského súdu (na ktorý prešiel výkon súdnictva v jej veci, pozn.) v napadnutom konaní v období po právoplatnosti označeného nálezu. Je toho názoru, že aj napriek vyslovenému príkazu konať bez zbytočných prieťahov v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prieťahom a porušovaniu jej označených práv. Preto navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že označené práva sťažovateľky boli postupom mestského súdu (predtým okresného súdu) v napadnutom konaní porušené, prikázal mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov, priznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur a náhradu trov konania.

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 188/2024-16 zo 16. apríla 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

5. Mestský súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1SprV 535/2024 z 10. mája 2024 v podstatnom k veci uviedol, že v napadnutom konaní vykonal rozsiahle dokazovanie, vytkol sporovým stranám to, že predkladali opakovane vyjadrenia, návrhy, listiny ešte i mnoho rokov po začatí konania, čo dĺžku konania značne ovplyvnilo a spôsobilo skutkovú obťažnosť sporu s poukazom na rozsah spisu, ktorý má 1958 strán. Konštatoval, že neexistovali prekážky postupu súdu ani neboli zistené prieťahy spôsobené sťažovateľkou v štádiu rozhodovania o trovách, pričom pripustil, že od doručenia skôr vydaného nálezu ústavného súdu boli čiastočne zistené prieťahy v štádiu rozhodovania o zaplatení súdneho poplatku a trovách konania. Vychádzajúc z uvedeného, posúdenie zbytočnosti prieťahov ponechal na úvahe ústavného súdu. Nad rámec uvedeného

zdôraznil, že konanie bolo meritórne skončené, preto bol toho názoru, že stav právnej neistoty bol odstránený. Poukázal tiež na skutočnosť, že bolo podané dovolanie, preto bolo potrebné vyčkať na rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré mohlo ovplyvniť samotné rozhodnutie vo veci samej, ako aj rozhodnutie o trovách konania. Následne po odmietnutí dovolania dovolacím súdom sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť, preto ani v tom štádiu nebolo rozhodované o trovách konania.

6. Súčasťou vyjadrenia mestského súdu bola aj stručná chronológia úkonov vo veci sťažovateľky po právoplatnosti skoršieho nálezu ústavného súdu (10. augusta 2015), ktorej správnosť overil ústavný súd na základe predloženého súdneho spisu a z ktorej vyplýva, že súdny spis bol predložený odvolaciemu súdu 24. augusta 2015. Odvolací súd vrátil okresnému súdu spis 16. novembra 2016 spolu s potvrdzujúcim rozsudkom vo veci samej. Najvyšší súd Slovenskej republiky postúpil dovolanie sťažovateľky okresnému súdu 24. januára 2017, keďže sťažovateľka ho podala priamo na dovolacom súde. Okresný súd po vykonaní nevyhnutných procesných úkonoch postúpil spis dovolaciemu súdu 8. septembra 2017. Dovolací súd vrátil spis okresnému súdu, ktorý ho postúpil odvolaciemu súdu z dôvodu podanej ústavnej sťažnosti proti rozsudku odvolacieho súdu (sp. zn. III. ÚS 135/2020). Následne z dôvodu zrušenia rozsudku odvolacieho súdu ústavným súdom v konaní pred odvolacím súdom došlo k uzavretiu zmieru právoplatne schváleného súdom 1. decembra 2021. Sťažovateľka 29. novembra 2021 podala návrh na opravu chýb v uznesení odvolacieho súdu, ktorým bol schválený zmier, preto bol spis opätovne predložený odvolaciemu súdu 2. decembra 2021, ktorý vrátil okresnému súdu spis 21. decembra 2021 spolu s opravným uznesením. Okresný súd 10. októbra 2022 vyzval strany konania, aby sa vyjadrili k hodnote vyporiadavaného majetku. Sťažovateľka na výzvu reagovala žiadosťou o predĺženie lehoty na poskytnutie odpovede na výzvu. Svoju odpoveď na výzvu súdu doručila 7. novembra 2022. Okresný súd 23. marca 2023 uznesením rozhodol o povinnosti sporových strán zaplatiť súdny poplatok. Približne o mesiac neskôr (17. apríla 2023) uznesením rozhodol o trovách štátu. Proti obom uzneseniam mestského súdu sťažovateľka podala sťažnosť a odvolanie, o ktorom bolo potrebné rozhodnúť, preto mestský súd predložil odvolaciemu súdu spis 21. decembra 2023, pričom mu tento bol vrátený odvolacím súdom 25. marca 2024 spolu so zrušujúcim uznesením o trovách štátu.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskom mestského súdu, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu

týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

11. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom namietaného konania je rozhodovanie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode ich manželstva. Obdobné spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, pričom k tejto problematike existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov, a preto vec sťažovateľky ústavný súd nepovažuje z právneho hľadiska za zložitú. V súvislosti s posudzovaním faktickej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že celková dĺžka namietaného konania je nezanedbateľne ovplyvnená najmä potrebou vykonania dokazovania na zistenie rozsahu vecí patriacich do zaniknutého BSM účastníkov konania a ustálenia ich hodnoty, ako aj oboznamovaním a vysporadúvaním sa s priebežne podávanými návrhmi účastníkov konania na jeho doplnenie, resp. s ich podaniami, ktorými reagujú na vzájomné skutkové a právne tvrdenia, a s tým súvisiacim priebežným prehodnocovaním možných meniacich sa okolností rozhodujúcich pre ustálenie skutkového deja. Pre rozhodnutie v merite veci bolo tiež potrebné vypočítať svedkov a zistiť skutkové otázky, ktoré vyžadujú odborné znalosti, a tým aj vykonanie znaleckého dokazovania, čo bezpochyby zvýšilo skutkovú náročnosť veci. Stupeň skutkovej zložitosti veci zvyšuje aj rozsah spisového materiálu, ktorý má takmer 2 000 strán. Napriek uvedenému však tieto okolnosti nie sú spôsobilé vysvetliť celkovú dĺžku namietaného konania po právoplatnosti skoršieho nálezu, ktorým bol vyslovený príkaz konať bez zbytočných prietáhov. Prevažná časť napadnutého konania sa týka postupu súdu po meritórnom skončení konania.

12. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka čiastočne prispela k predĺženiu konania po právoplatnosti skoršieho nálezu, jednak využitím (hoci oprávneným) dostupných opravných prostriedkov (dovolanie, ústavná sťažnosť, pozn.) a jednak žiadosťou o predĺženie lehoty na podania vyjadrenia. Čas potrebný na rozhodnutie o týchto sťažovateľkou uplatnených opravných prostriedkov

v okolnostiach posudzovanej veci nebolo možné pripísať na vrub označenému porušovateľovi, keďže sťažovateľkino dovolanie bolo odmietnuté a jej sťažnosť smerujúca proti rozsudku odvolacieho súdu bola dôvodná. Tieto okolnosti veci ústavný súd zohľadnil pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia.

13. Napokon ústavný súd hodnotil postup krajského súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Je potrebné zdôrazniť, že predmetom posudzovania je len postup okresného súdu a neskôr mestského súdu vo veci sťažovateľky po právoplatnosti nálezu sp. zn. II. ÚS 829/2014 z 20. mája 2015, teda postup súdu po 10. auguste 2015.

14. Po preskúmaní veci ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu sa už netýkal merita veci, pretože bezprostredne po vrátení spisu okresný súd postúpil spis odvolaciemu súdu a ten mu vrátil spolu s potvrdzujúcim rozsudkom vo veci samej. Až po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku vo veci samej (29. novembra 2016) mohol okresný súd smerovať svoj postup k ukončeniu konania ako celku, keď ostávalo rozhodnúť o trovách konania, ako aj trovách štátu.

15. Ústavný súd nemohol bez výhrad akceptovať obranu mestského súdu, že vec bolo potrebné predložiť dovolaciemu súdu, ako aj ústavnému súdu, a preto nebolo možné rozhodnúť o trovách konania, pretože jednoduchý úkon (výzvu na vyjadrenie k podanému dovolaniu) realizoval až po takmer piatich mesiacoch nečinnosti.

16. V súvislosti s hodnotením postupu mestského súdu bolo potrebné tiež prihliadnúť na skutočnosť, že mestský súd nedisponoval súdnym spisom vyše jedného roka, a to z dôvodu konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľky a následného rozhodovania odvolacieho súdu po zrušení jeho rozhodnutia ústavným súdom.

17. Ústavný súd ale nemohol prehliadnúť skutočnosť, že mestský súd rozhodol o súdnom poplatku (23. marca 2023) a o trovách štátu (17. apríla 2023) viac ako rok po právoplatnom skončení konania (1. decembra 2021). V tejto súvislosti je potrebné dodať, že sťažovateľkou navrhnutá oprava súdom schváleného zmieru sa netýkala rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov ani trov štátu a nebránila mestskému súdu rozhodovať o týchto nárokoch. Navyše, konanie o oprave chýb trvalo približne jeden mesiac.

18. Za zbytočný prietah pripísateľný mestskému súdu možno považovať nesprávne rozhodnutie o trovách štátu, keďže ho bolo potrebné zrušiť pre jeho vecnú nesprávnosť, preto čas potrebný na rozhodnutie o tomto podanom opravnom prostriedku je pričítateľný mestskému súdu v plnom rozsahu.

19. Vychádzajúc zo zisteného neefektívneho a zdĺhavého postupu a z celkovej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania po právoplatnosti skoršieho nálezu ústavného súdu, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k nesústredenému a neefektívnemu postupu a k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

20. Vzhľadom na skutočnosť, že skorším nálezom ústavného súdu už bol vyslovený príkaz mestskému súdu (na ktorý prešiel výkon súdnictva v predmetnej veci z okresného súdu, pozn.) konať bez zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, ústavný súd už opätovne takýto príkaz nevyslovil.

IV. Primerané finančné zadost'učinenie

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 2 000 eur, ktorej výšku odôvodnila celkovou neprimeranou dĺžkou konania, pocitom právnej neistoty a našt'rbením dôvery v ochranu jej práv súdom.

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Vzhľadom na excesívnu dĺžku trvania konania po právoplatnosti skoršieho nálezu pred mestským súdom, ako aj na jeho nesústredenú činnosť a bezdôvodnú nečinnosť, berúc do úvahy fázu konania a skutočnosť, že vo veci samej už bolo právoplatne rozhodnuté, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 eur pre s'ťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku nálezu).

V. Trovy konania

25. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a za použitia § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde s'ťažovateľom náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej s'ťažnosti a podanie vo veci samej) v hodnote po 208,67 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur.

26. Uvedené sumy súhrne predstavujú sumu 442,38 eur, ústavný súd preto priznal náhradu trov konania v uvedenej sume (bod 3 výroku nálezu).

27. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Peter Molnár
predseda senátu